

נספח: תוכניות הלימוד בתקופת אסד וא-שרע – מבט משווה ומשמעויות

משמעות/מסקנה	תקופת אחמד א-שרע	תקופת בשאר אל-אסד	קריטריון
<p>המשכיות לאומית-סמכותנית; החלפת מוקד הלגיטימיות מהבעת' למהפכה. הציבור מכיר ומטמיע את עקרונות מלחמת הג'האד על פי האסלאם הקלאסי, אך סוריה נותרת מדינת לאום, ללא אופק של כיבושי ג'האד.</p>	<p>לאומיות סורית-ערבית עם חיזוק רכיב אסלאמי שמרני והסרת פולחן אישיות.</p>	<p>לאומיות ערבית-סורית; מרכזיות המדינה, הצבא ומשפחת אסד.</p>	<p>האתוס המרכזי</p>
<p>ריכוך לשוני מסוים ללא נורמליזציה; פחות הסתה בוטה, אך העוינות הבסיסית נשמרת.</p>	<p>ישראל כאויב ו"ישות ציונית" (לרוב ללא "טרוריסטית"); ריכוך מסוים במסרי המאבק.</p>	<p>עוינות חריפה; "הישות הציונית הטרוריסטית"; הצדקת "התנגדות" ועדיין, "הערבים רוצים שלום", הבה נעמיד תוכנית שלום משותפת.</p>	<p>היחס לישראל</p>
<p>צמצום הבולטות עשוי להעיד על מיקוד פנימי, או לחלופין על זהירות אשר לחשיפת הכוונות עד לביסוס עוצמה.</p>	<p>נותר חלק מהמפה הסורית, אך ללא הבלטה או בצמצום אזכורים.</p>	<p>נוכח מאוד כסמל לאומי מרכזי ושטח כבוש כחלק מסיפור המאבק.</p>	<p>הגולן</p>

משמעות/מסקנה	תקופת א-שרע	תקופת בשאר אל-אסד	קריטריון
בשתי התקופות אין הזדהות עם האתוס האיראני; תחת א-שרע יש התרחקות מובהקת.	הצגה ביקורתית; הסרת אזכורים חיוביים; הופעת מסרים אנטי-שיעיים סמויים.	ברית פוליטית בפועל; יחס אמביוולנטי בספרי הלימוד; התעלמות מחזבאללה.	היחס לאיראן
שינוי בולט: התאמה פוליטית לקרבה והישענות על טורקיה תוך שימור נרטיב ערבי-סורי מובהק.	ריכוך ניכר; שימוש במונח "שלטון עות'מאני"; צמצום עוינות מפורשת. דבקות במורשת "הציוויליזציה הערבית-אסלאמית".	חשדנות ועוינות; דגש על "הכיבוש העות'מאני" ועל מחלוקות טריטוריאליות.	היחס לטורקיה
רוסיה היא מרכיב יציב יחסית בזדהות האסטרטגית הסורית בשתי התקופות.	הקשר החיובי נמשך; רוסיה נותרת שחקנית לגיטימית בתודעה החינוכית.	חיובי מאוד; הצגת רוסיה/ברית המועצות כמעצמה מודרנית וידידותית.	היחס לרוסיה
מעבר לפרגמטיזם תרבותי ומדיני, לצד שמרנות דתית, גם אם לא מדובר בליברליזם.	מורכב; לצד ביקורת יש פתיחות לדיאלוג ציוויליזציות וקשרים בינלאומיים; עקירת תורת האבולוציה והגיאולוגיה הפלנטרית.	עוינות כללית בהקשר קולוניאלי ואנטי-מערבי מובהק; חילוניות מודרנית.	היחס למערב

משמעות/מסקנה	תקופת אחד א-שרע	תקופת בשאר אל-אסד	קריטריון
<p>תנועה בין אסלאם מדינתי שמרני לבין אילוצים פוליטיים וציבוריים.</p>	<p>התחזקות הרכיב האסלאמי ונוכחות דתית מוגברת; ללא קו ג'האדיסטי קיצוני; מערכת חינוך קוראני מקבילה לילדים מאומצת על ידי השלטון.</p>	<p>מסגרת לאומית חילונית; רכיבים אסלאמיים קיימים אך מוגבלים.</p>	<p>דת ואסלאם</p>
<p>המשכיות בשיח המאבק, אך תחת א-שרע הגוון הופך דתי ובלט יותר.</p>	<p>נותרים ערכים מרכזיים באסלאם; בחלק מהתכנים אף מתחזקים רעיונית; מחוץ לחינוך הממלכתי: שיתוף ילדים במדים בטקסים רדיקליים במסגדים.</p>	<p>קיימים כחלק מהנרטיב המדינתי-לאומי של המאבק וכחלק מדת האסלאם.</p>	<p>ג'האד ושהאדה</p>
<p>המשטר החדש בחן הקצנה, אך בלם את עצמו מול לחצים וביקורת בינלאומית.</p>	<p>ניסיונות ראשוניים להחמרה דתית נבלמו; בנוסח הסופי נבחר פירוש כללי.</p>	<p>עוינות לישראל; במקרים מסוימים נשמר מרחב פרשני לא-בוטה כלפי ה"אחר".</p>	<p>יהודים ונוצרים</p>
<p>שאיפה להומוגניזציה כפויה של המרחב הסורי בשתי התקופות.</p>	<p>אין הכרה בכורדים, בדרוזים ובעלוויים כקבוצות נבדלות.</p>	<p>היעדר הכרה במיעוטים; דגש על סוריה אחידה וזהות ערבית.</p>	<p>מיעוטים</p>

משמעות/מסקנה	תקופת אחמד א-שרע	תקופת בשאר אל-אסד	קריטריון
אין מעבר לליברליזם; מדובר במיתון סמלי ועיצוב שפה ממלכתית חדשה.	היעדר מסגרת ליברלית; שפה חלקית של חוק וסדר ללא פלורליזם.	כמעט לא נדונות; היעדר דיון בדיכוי ובאלימות המשטר.	זכויות אדם
נסיגה בממד החזותי-תרבותי; אינדיקטור לשמרנות הדתית של המשטר.	נשים מופיעות בנראות שמרנית יותר; צמצום מסוים בייצוגן במרחב הציבורי; בחלק מן הספרים קיימת צבעוניות מודרנית של נשים.	מוצג באופן מודרני ושוויוני יחסית לאזור; ללא כפייה דתית.	מעמד הנשים
לא מהפכה דמוקרטית, אלא החלפת נוסחת המשטר תוך שימור יסודותיו.	סמכותנית, ריכוזית ויותר דתית-שמרנית; נשמרת הלאומיות הסורית-ערבית כבסיס זהות עיקרי.	סמכותנית, ריכוזית, צבאית ובעת'יסטית.	תפיסת המדינה
השינוי החד ביותר בנרטיב הפנימי, יותר מכל שינוי במדיניות החוץ.	מחיקת פולחן אסד; הדגשת אירועי 2011 ופשעי המשטר הקודם.	נרטיב הרואי והאדרה של משטרי אסד ("מהפכת התיקון").	היסטוריה
המשטר אינו מעוניין או אינו מסוגל למחוק את הרבדים הלא-אסלאמיים.	ניסיון צמצום חלקי לא צלח; רוב התכנים נותרו על כנם.	נשמרת כחלק בלתי נפרד מהמורשת הלאומית הסורית.	מורשת קדם-אסלאם

משמעות/מסקנה	תקופת אחמד א-שרע	תקופת בשאר אל-אסד	קריטריון
מעבר מפולחן משטר משפחתי לפולחן מהפכה ומדינה חדשה.	נשענת על נרטיב ה"שחרור", סדר חדש, דת וזהות לאומית מתחדשת עם גוון דתי.	נשענת על פולחן אישיות, הצבא, הבעת' והעמידה מול ישראל.	לגיטימיות